

Skiljedom i investeringstvist förklaras ogiltig

I maj 1987 ingick några europeiska länder, däribland Luxemburg och Polen, ett avtal om ömsesidigt främjande och skydd av investeringar (investeringsavtalet). Ett bolag registrerat i Luxemburg förvärvade aktier i två polska banker som senare slogs samman. En finansmyndighet i Polen upphävde rösträtten för aktierna i banken och beslutade att aktierna skulle tvångsförsälas. Bolaget inledde i Sverige ett skiljeförfarande mot Polen enligt investeringsavtalet. Efter klander av domen uppkom fråga om ogiltighet av skiljedomen. Hovrätten kom fram till att den inte skulle ogiltigförklaras. Högsta domstolen ändrar, efter att ett förhandsavgörande inhämtats från EU-domstolen, hovrättens dom och ogiltigförklarar skiljedomen.

I Högsta domstolen aktualiserades frågan huruvida de principer som EU-domstolen har slagit fast i ett tidigare avgörande inte bara innebär att en skiljeklausul enligt ett s.k. EU-internt investeringsavtal är ogiltig utan också hindrar en investerare och en medlemsstat från att, genom sitt agerande i förfarandet, ingå ett skiljeavtal på samma villkor som enligt investeringsavtalet för en särskild tvist.

Sedan Högsta domstolen begärt förhandsavgörande i denna fråga kom EU-domstolen fram till att artiklarna 267 och 344 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning som tillåter en medlemsstat att med en investerare från en annan medlemsstat ingå ett särskilt skiljeavtal som gör det möjligt att fortsätta ett skiljeförfarande som inletts med stöd av en ogiltig skiljeklausul enligt ett investeringsavtal.

Kvar stod då frågan om förhandsavgörandet medförde att skiljedomen i det aktuella målet skulle ogiltigförklaras eller upphävas enligt skiljeförfarandelagen. Högsta domstolen förklarade att skiljedomen var ogiltig med hänsyn till att det sätt på vilket den tillkommit var uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen i Sverige.